KARTA PRACY NR 2

I. Od renesansu do baroku – podobieństwa i różnice

Jan Kochanowski
Pieśń XX

Nie wierz Fortunie, co siedzisz wysoko;
Miej na poślednie koła pilne oko:
Bo to niestała pani z przyrodzenia,
Często więc rada sprawy swe odmienia.

Nie dufaj w złoto i w żadne pokłady,
Każdej godziny obawiaj sie zdrady:
Fortuna co da, to zasię wziąć może,
A u niej żadna dawność nie pomoże.

Ty pomni, że twój skarb u Szczęścia w mocy,
A tak sie staraj o takiej pomocy,
Aby wżdy z tobą twego co zostało,
Jesli zaś będzie Szczęście swego chciało.

Cnota skarb wieczny, cnota klenot drogi;
Tegoć nie wydrze nieprzyjaciel srogi,
Nie spali ogień, nie zabierze woda;
Nad wszystkim inszym panuje Przygoda.

SONET IV
O wojnie naszej, którą wiedziemy z szatanem, światem i ciałem

Pokój – szczęśliwość, ale bojowanie
Byt nasz podniebny: on srogi ciemności
Hetman i świata łakome marności
O nasze pilno czynią zepsowanie.

Nie dosyć na tym, o nasz możny Panie,
Ten nasz dom – Ciało, dla zbiegłych lubości
Niebacznie zajżrząc duchowi zwierzchności,
Upaść na wieki żądać nie przestanie.

Cóż będę czynił w tak straszliwym boju,
Wątły, niebaczny, rozdwojony w sobie?
Królu powszechny, prawdziwy pokoju,
Zbawienia mego jest nadzieja w tobie.

Ty mnie przy sobie postaw, a przezpiecznie
Będę wojował i wygram statecznie.

1. **Zwróć uwagę na różnice w budowie obu wierszy. Obserwacje wpisz do tabeli. Porównaj dla podejścia do ludzkiego losu.**

	Kochanowski	Sęp-Szarzyński
Nastrój		
Podmiot liryczny		
Sposób snucia refleksji		
Recepta na życie		
Konstrukcja świata		
Rola Boga		

2. **Na podstawie wiersza Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego, wypełnij ankietę.**

1) **Czym jest życie człowieka?**
.....
2) **Kim są nasi wrogowie?**
.....
3) **Jaki jest ratunek dla człowieka?**
.....
4) **Kim jest człowiek?**
.....
5) **W jaki sposób poeta pisze o ludzkim życiu?**
.....

3. **OCEŃ PRAWDZIWOŚĆ ZDAŃ DOTYCZĄCYCH ŚRODKÓW POETYCKICH W UTWORACH SĘPA SZARZYŃSKIEGO**		
A. ZAIMEK NASZ W SFORMUŁOWANIU BYT NASZ TO EPITET	**PRAWDA**	**FAŁSZ**
B. SONET IV ROZPOCZYNA SIĘ APOSTROFĄ SKIEROWANĄ DO BOGA	**PRAWDA**	**FAŁSZ**
C. W SONECIE IV POJAWIAJĄ SIĘ RYMY OKALAJACE (ABBA)	**PRAWDA**	**FAŁSZ**
D. PYTANIE „CÓŻ BĘDĘ CZYNIŁ W TAK STRASZLIWYM BOJU/WĄTŁY, NIEBACZNY, ROZDWOJONY W SOBIE? NALEŻY UZNAĆ ZA PYTANIE RETORYCZNE.	**PRAWDA**	**FAŁSZ**
E. SFORMUŁOWANIE „SROGI CIEMNOŚCI HETMAN" TO PERYFRAZA	**PRAWDA**	**FAŁSZ**

LIVEWORKSHEETS

4. Znajdź w wierszu następujące środki stylistyczne:

a) Antyteza (zestawienie przeciwieństw) – ……..
b) Elipsa (opuszczenie elementu zdania, zastosowanie skrótu) – ……
c) Przerzutnia (przeniesie części wyrażenia lub zdania do następnego wersu) – ……..
d) Inwersja (odmienny szyk wyrazów w zdaniu) – ……

5. Uzupełnij definicję:

SONET TO GATUNEK …… UKSZTAŁTOWANY W EPOCE……..……..TEKST JEST ZBUDOWANY Z …….. WERSÓW W UKŁADZIE STROFICZNYM 4,4,4,2 LUB 4,4,3,3. KOMPOZYCJA UTWORU MOŻE BYĆ DWUDZIELNA: CZĘŚĆ PIERWSZA MA CHARAKTER ……., A CZĘŚĆ DRUGA …….. ZAZWYCZAJ NIE PISANO POJEDYNCZYCH SONETÓW, ALE TWORZONO CYKLE ZWANE …….. SONETOWYMI. W LITERATURZE DAWNEJ GATUNEK TEN WYKORZYSTYWANO DO MOWIENIA O SPRAWACH PONADCZASWOYCH, NP. ……..…… CZY ……..

II. „Com jest" – pułapki poezji metafizycznej

Wacław Potocki *„Człowiek igrzysko Boże"*

Coż jest świat? Szachownica. Właśnie mu to służy.
A ludzie co są? Szachy rozmaitej struży.
Ten żywot: białe pole, czarne: śmierć, zaswoi,
Skoro hufce ze strony postawią oboi.
Dwaj doświadczeni gracze usiędą za stołem,
O, jakie bezpieczeństwo: pokusa z aniołem.
Białem: anioł, czarnem: czart, i słusznie, hetmani,
Nieproszona fortuna przyświeca i na niej
Siła należy, ona nadzieją i strachem
Miesza graczow, u niej met często w ręku z szachem.
Prostą drogą stateczne zwykły chodzić rochy,
Raz w prawo, drugi w lewo skacze rycerz płochy,
Księża na krzyż, latają wszędzie wściekłe baby,
Kroi tylko o jeden krok do koła, chybaby,
Co się więc trafia, że mu kto zblizka w nos dmuchnie,
Uchyliwszy powagi przeskoczy do kuchnie:

Znośniejszy dym, niźli strach. Mieszają się pieszy,
Ale coż, dalej kroku żaden nie pośpieszy.
W tejci i świat i ludzie położeni mierze,
Stąd śmierć i żywot wiecznie oboje swych bierze.
Prosto idą prostacy, nic to, choć leniwo,
Rzadki żołnierz do nieba trafi, skacząc krzywo.
Niech jak najświątobliwiej krzyżem władną księża.
Pamiętajcie niewiasty na rajskiego węża:
O was się naprzod kusił. Statek w ludziach kocham,
Ktory należy, jako wspomniało się, rocham.
Bog z nieba spektatorem, oraz tej gry sędzią,
Własne sumnienie świadkiem, kto upadnie piędzią,
Z niechcenia ratować go święty anioł zdole,
Ale kto się na czarne gwałtem ciągnie pole,
Kto śmierci w garło lezie, nie chce powstać z grzechu,
Wiecznie ginie, dyabłu się dostawszy do miechu.
Ma anioł, ma i dyaboł osobliwą puszkę,
Do ktorej chowa wziętą z swego pola duszkę,
Więc tu każdy żołnierską niech obiera sobie,
Żeby z białego pola położyć się w grobie.
Z czarnego się umykać, ba, co tchu, co pary,
Uciekać radzę, kiedy wieczne rodzi mary.

1. Jakim środkiem artystycznym rozpoczął poeta wiersz?

……

2. Do czego porównał świat?……

3. Uzupełnij luki: Ludzie pełnią tutaj funkcję _____ – białe pola na _____ są symbolem życia, a czarne oznaczają _____. Dochodzi do rozgrywki, w której uczestnikami są anioł i _____, toczący szachowy pojedynek o życie człowieka. Nikt nie jest w stanie przewidzieć jej _____.

Mikołaj Sęp-Szarzyński *Sonet I*

Ehej, jak gwałtem obrotne obłoki
I Tytan prętki lotne czasy pędzą,
A chciwa może odciąć rozkosz nędzą
Śmierć - tuż za nami spore czyni kroki.

A ja, co dalej, lepiej cień głęboki
Błędów mych widzę, które gęsto jędzą
Strwożone serce ustawiczną nędzą,
I z płaczem ganię młodości mej skoki.

O moc, o rozkosz, o skarby pilności,
Choćby nie darmo były, przedsie szkodzą,
Bo naszę chciwość od swej szczęśliwości
Własnej (co Bogiem zowiemy) odwodzą.

Niestałe dobra! O, stokroć szczęśliwy,
Który tych cieniów wczas zna kształt
prawdziwy.

1. Ten sonet podejmuje problematykę:
A. religijną B. Patriotyczną C. Autotematyczną D. Refleksyjno-filozoficzną

2. Scharakteryzuj podmiot liryczny: ……..

3. Co podmiot liryczny uważa za mało wartościowe, prowadzące do grzechu:

LIVEWORKSHEETS

A. Majątek B. przyjemności C. wiarę D. potęgę

4. **Zinterpretuj sens słów: „O stokroć szczęśliwy/ Który tych cieniów w czas zna kształt prawdziwy".**

.....

Daniel Naborowski Krótkość żywota

Godzina za godziną niepojęcie chodzi:
Był przodek, byłeś ty sam, potomek się rodzi.
Krótka rozprawa: jutro - coś dziś jest, nie będziesz,
A żeś był, nieboszczyka imienia nabędziesz;
Dźwięk, cień, dym, wiatr, błysk, głos, punkt -
żywot ludzki słynie.
Słońce więcej nie wschodzi to, które raz minie,
Kołem niehamowanym lotny czas uchodzi,
Z którego spadł niejeden, co na starość godzi.
Wtenczas, kiedy ty myślisz, jużeś był, nieboże;
Między śmiercią, rodzeniem byt nasz, ledwie może
Nazwan być czwartą częścią mgnienia; wielom była
Kolebka grobem, wielom matka ich mogiła.

Tytuł wiersza odnosi się do toposu marności, vanitas (wanitatywny) – topos o kruchości i przemijaniu ludzkiego życia i wszystkiego, co doczesne: dóbr, ale i dążeń człowieka. Powiązany z rozterkami egzystencjalnymi, przekonaniem, że człowiek niewiele znaczy, jeśli w ogóle cokolwiek.

1. **Wskaż poprawne ustalenia na temat koncepcji wynikającej z utworu Naborowskiego:**

A. Czas jest personifikowany – to nieodłączny towarzysz człowieka
B. Czas jest odczuwany przez człowieka jako coś niezwykle krótkiego, nieuchwytnego
C. Czas to tylko abstrakcyjne pojęcie – człowiek nie dostrzega jego działania w swoim życiu
D. Czas leczy rany i pozwala zapomnieć o złych doświadczeniach
E. Czas to zjawisko niepojęte, tajemnicze
F. Czas jest niezwykle dynamiczny, płynie bardzo szybko.

2. **Jaka teza została zawarta w tym utworze? Policz, ile argumentów przytoczono na jej poparcie**

.....

3. **Określ podmiot mówiący wiersza. Czy jest to liryka bezpośrednia?**

.....

4. **Wskaż adresata lirycznego *Krótkości żywota*. Wypisz z tekstu określające go wyrazy i wyrażenia.**

.....

5. **Uzupełnij luki:**

Na utwór składają się typowe dla _____ rozważania nad znikomością ludzkiej egzystencji, widać tu również nieskrywaną fascynację _____, nicością i śmiercią. Naborowski rozważa kwestię życia ludzkiego w perspektywie uniwersalnej, w wymiarze boskim. Patrząc na otaczający nas _____ z perspektywy wieczności, nie sposób nie zauważyć, że każdy _____ to jedynie przechodzień, a jego życie trwa zaledwie ułamek _____. Mijającego czasu nie można zatrzymać ani zawrócić. Ludzkie _____ to tylko „dźwięk, cień, dym, wiatr, błysk, głos, punkt". Nic nie trwa wiecznie, nic się nie _____, wszystko przemija.

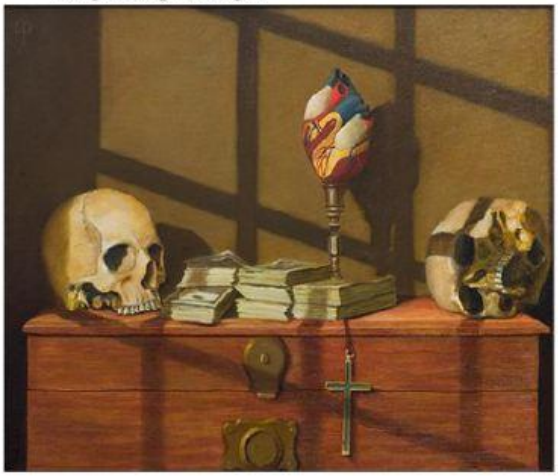

6. **W jaki sposób sztuka współczesna wykorzystuje topos vanitas? Omów temat odwołując się do obrazu Chris Peters „Pomnik miłości" (2007 rok)**

.....
.....
.....
.....

7. **Napisz jaką funkcję pełni namalowane przez Chrisa Petersa serce na świeczniku?**

.....
.....
.....

LIVEWORKSHEETS

8. **Wypisz pojawiające się na obrazach Chris Peters i Pietera Claeza symbole wanitatywne.**

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

PETER CLAESZ *MARTWA NATURA VANITAS (1630)*

9. **Na podstawie wierszy, zdiagnozuj człowieka epoki baroku.**

CZUJE SIĘ ZAGUBIONY	PRAGNIE FORTUNY
WIERZY W PIENIĄDZE	NIE WIERZY W TRWAŁOŚĆ ŻYCIA DOCZESNEGO
WIERZY W ŻYCIE PO ŚMIERCI	WIERZY W MIŁOŚĆ
MARZY O SŁAWIE I URODZIE	WIDZI KRUCHOŚĆ ŻYCIA I ŚMIESZNOŚĆ WARTOŚCI (BOGACTWO, URODA, SŁAWA)
JEST KRUCHĄ TRZCINĄ NA WIETRZE	WIERZY W POTĘGĘ ROZUMU
TOWARZYSKI	MA DUSZĘ MISTYKA
CIERPI NA MYŚL O TAJEMNICY KOSMOSU	JEST WYNALAZCĄ

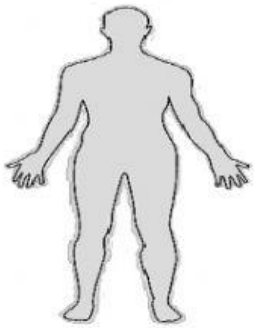

CZEGO PRAGNIE?
MIŁOŚCI
BOGACTWA
WIEDZY
PIENIĘDZY
ŻYCIA WIECZNEGO

III. Zabawa poezją – konceptyzm i marinizm w poezji dworskiej

Daniel Naborowski *Do Anny*

Z czasem wszytko przemija, z czasem bieżą lata,
Z czasem państw koniec idzie, z czasem tego świata.
Za czasem stawa dowcip i rozum niszczeje,
Z czasem gładkość, uroda, udatność wiotczeje.
Z czasem kwitnące łąki krasy postradają,
Z czasem drzewa zielone z liścia opadają.
Z czasem burdy ustają, z czasem krwawe boje,
Z czasem żal i serdeczne z czasem niepokoje.
Z czasem noc dniowi, dzień zaś nocy ustępuje,
Czasowi zgoła wszytko na świecie hołduje.
Szczyra miłość ku tobie, Anno, me kochanie,
Wszytkim czasom na despekt nigdy nie ustanie.

1. **Na podstawie wiersza ułóż równanie dotyczące miłości.**

..... > .....

2. Uzupełnij luki:

Utwór „do Anny" jest typowym przykładem zastosowania _____ i związanego z nim ikonu. Niemal każdy wers zaczyna się od słów „Z czasem…". _____ gromadzi i opisuje przykłady wskazujące na _____ zjawisk, ludzi i świata. Jest mu to potrzebne, aby zaskoczyć _____ puentą, w której stwierdzi, że _____ trwałą wartością na _____ jest jego miłość do Anny.

Daniel Naborowski **Na oczy królewny angielskiej**

Twe oczy, skąd Kupido na wsze ziemskie kraje,
Córo możnego króla, harde prawa daje,
Nie oczy, lecz pochodnie dwie nielitościwe,
Które palą na popiół serca nieszczęśliwe.
Nie pochodnie, lecz gwiazdy, których jasne zorze
Błagają nagłym wiatrem rozgniewane morze.

LIVEWORKSHEETS

Nie gwiazdy, ale słońca pałające różno,
Których blask śmiertelnemu oku pojąć próżno.
Nie słońca, ale nieba, bo swój obrót mają
I swoją śliczną barwą niebu wprzód nie dają.
Nie nieba, ale dziwnej mocy są bogowie,
Przed którymi padają ziemscy monarchowie.
Nie bogowie też zgoła, bo azaż bogowie
Pastwią się tak nad sercy ludzkimi surowie?
Nie nieba: niebo torem jednostajnym chodzi;
Nie słońca: słońce jedno wschodzi i zachodzi;
Nie gwiazdy, bo te tylko w ciemności panują;
Nie pochodnie, bo lada wiatrom te hołdują.
Lecz się wszytko zamyka w jednym oka słowie:
Pochodnie, gwiazdy, słońca, nieba i bogowie.

1. Wymień, do czego zostały porównane oczy królewny. Wyjaśnij sens tych skojarzeń.

.....
.....
.....
.....

2. Głowna funkcja środków artystycznych wynika przede wszystkim z:

a. Zamierzeń autorskich, wiążących się z celem budowania komunikatu artystycznego
b. Mody i trendów obowiązujących w określonych epokach literackich
c. Poziomu percepcji odbiorców utworu literackiego
d. Wyznaczników teoretycznoliterackich

3. Odnosząc się do podanej definicji, uzupełnij schemat kompozycyjny wiersza.

klimaks (z gr. 'schody', 'drabina') – w dziele sukcesywne zbliżanie się do największego napięcia emocjonalnego (punktu kulminacyjnego) lub apogeum patosu, które poprzedza zazwyczaj zakończenie (np. w filmie Szczęki Stevena Spielberga końcowa scena walki z rekinem)

Utwór rozpoczyna się zwrotem do królewny _____, której oczy będą opisywane w dalszej części _____. Ma on formę **rozbudowanego komplementu**, składającego się z szeregu _____. Opowieści o pięknie oczu królewny obiegły już cały _____. Podmiot liryczny porównuje oczy do pochodni, rozpalających serca _____. Jest to, popularne w baroku, utożsamianie kobiecej urody z _____, żywiołem pięknym, ale też niszczycielskim. Blask pochodni jest niewystarczający, aby oddać piękno oczu. Podmiot liryczny sięga po porównania związane z _____, wymieniając zjawiska o coraz większej potędze. Następnie przyrównuje oczy do _____ i nieba. Osoba mówiąca stwierdza jednak, że oczy są piękniejsze, niż wszystkie elementy _____. Porównuje je do **bogów,** uroda oczu przewyższa wszystko, co _____. W tym momencie sytuacja liryczna nagle się zmienia. Podmiot liryczny zaczyna zaprzeczać wszystkim zastosowanym przez siebie porównaniom. Oczy nie przypominają _____, ponieważ są zbyt okrutne, rozkochując mężczyzn. Gwiazdy i słońce są stałe, codziennie pojawiają się i znikają, zgodnie z rytmem _____. Oczy są nieprzewidywalne, co odróżnia je od zjawisk przyrody. Rozważania podmiotu lirycznego podsumowuje dwuwersowa _____. Pierwsza część wiersza ma charakter _____, osoba mówiąca porównuje oczy księżniczki do wszystkich najpiękniejszych rzeczy. W drugiej części, podmiot liryczny wypowiada się w sposób _____, podkreślając ich wady. Puenta łączy w sobie wszystkie wcześniejsze porównania. Oczy księżniczki przypominają pochodnie, gwiazdy, słońca, nieba i bogów, razem z ich wadami oraz _____. Utwór ukazuje więc **barokową wizję miłości**, która jest piękna, ale też destrukcyjna.

4. Wpisz do tabeli przykłady środków stylistycznych. Spróbuj wyjaśnić, w jakim celu zostały użyte.

Środek stylistyczny	Przykład z tekstu
	„NIE BOGOWIE TEŻ ZGOŁA, BO ZAZAŻ BOGOWIE POSTAWIĄ SIĘ TAK NAD SERCY?"
	„NIE"
	„ZIEMSKIE KRAJE"
	„JASNE ZORZE BŁAGAJĄ NAGŁYM WIATREM ROZGNIWANE MORZE"
	„PALĄ NA POPIÓŁ SERCA NIESZCZESLIWE"

LIVEWORKSHEETS

KARTA PRACY NR 2

IV. W KRAINIE BAROKOWEJ UDRĘKI I MIŁOŚCI

Jan Andrzej Morsztyn

Do trupa. Sonet

Leżysz zabity i jam też zabity,
Ty – strzałą śmierci, ja – strzałą miłości,
Ty krwie, ja w sobie nie mam rumianości,
Ty jawne świece, ja mam płomień skryty,

Tyś na twarz suknem żałobnym nakryty,
Jam zawarł zmysły w okropnej ciemności,
Ty masz związane ręce, ja wolności
Zbywszy mam rozum łańcuchem powity.

Ty jednak milczysz, a mój język kwili,
Ty nic nie czujesz, ja cierpię ból srodze,
Tyś jak lód, a jam w piekielnej śreżodze.

Ty się rozsypiesz prochem w małej chwili,
Ja się nie mogę, stawszy się żywiołem
Wiecznym mych ogniów, rozsypać popiołem.

1. **Kim jest podmiot liryczny? ……**
2. **Co to za gatunek? ……**
3. Podstawowym zadaniem barokowego artysty było zaskoczenie czytelnika, zaciekawienie niezwykłym pomysłem (KONCEPTEM) NA CZYM POLEGA POMYSŁ MORSZTYNA:
   - *Kreacja niecodziennego adresata:* _____
   - *Kreacja człowieka zakochanego jako _____ w znaczeniu duchowym*
   - *Wskazanie podobieństw i różnic między:* _____ *i* _____ .
4. **Nieodwzajemniona/odwzajemniona** miłość jest powodem dotkliwego cierpienia, co przyczyniło się do wymyślenia przez poetę/podmiot liryczny sytuacji, w której człowiek **żywy/zmarły** skarży się **zmarłemu/żywemu**, a nawet uważa śmierć fizyczną za dobrodziejstwo w porównaniu z nieszczęściem odrzucenia przez ukochaną.

5. PODOBIEŃSTWA – PARALELIZMY (CZĘŚĆ I-2 STROFY)	
Nieszczęśliwy z miłości	**trup**

RÓŻNICE- KONTRASTY (CZĘŚĆ II – 2 STROFY)	
Nieszczęśliwy z miłości	**trup**

Został zabity strzałą miłości	**Jest zimny jak lód**	**Śmiertelnie blady**	**Po śmierci rozsypie się w proch**
Odczuwa cierpienia	**Płacze z rozpaczy**		**Został zabity strzałą śmierci**
Pali go płomień rozpaczy	**Płoną wokół niego świece żałobne**	**milczy**	**Spowity śmiertelnym całunem**
Ogień miłości skazuje go na cierpienie	**Jest blady z powodu duchowych cierpień**	**Nic nie czuje**	**Nakryty czarnym płótnem – znak żałoby**
Rozum spętany przez uczucie miłości	**Pali go wewnętrzny płomień rozpaczy**		**Duchowa ciemność – nie ma nadziei na wzajemność**

6. **Przeczytaj poniższy tekst i wyjaśnij, na czym polega specyfika poezji miłosnej Morsztyna.**

W erotykach dworskich Jana Andrzeja Morsztyna – opiewających dzieje zalotów i gry miłosnej – wciąż ponawiane są te same motywy: opis kochanki oraz analiza nieznośnych „żarów miłości". Twórca panuje jednak nad nimi: celebruje ich znaczący chłód i rozważa je z bezpiecznej perspektywy obserwatora; układa z nich sytuacje i znaczenia „odgrywane", powolne formie i konwenansowi. Tę lirykę nie-czułą i nie-miłosną, oschłą i wystudzoną, precyzyjną i analityczną, choć czasem też ironiczną, złośliwą i ciętą, dedykuje on [...] kobietom dworu, cynicznym, pięknym okrutnicom, traktującym miłość w kategoriach kaprysu [...].

LIVEWORKSHEETS

Janusz K. Goliński, Poeta i Eros. Jana Andrzeja Morsztyna gry z konwencją i obyczajem, [w:] Czytanie Jana Andrzeja Morsztyna, pod red. Doroty Gostyńskiej i Adama Karpińskiego, Wrocław 2000, s. 57.

.....

.....

7. Znajdź w sonecie *Do trupa* barokowe kontrasty światła i ciemności/cienia. Zacytuj odpowiednie fragmenty.

.....

.....

8. Literatura może pełnić różne funkcje. Zaznacz, która z tych funkcji dominowała w utworach barokowych: estetyczną (dostarcza odbiorcy wrażeń estetycznych), **poznawczą** (informuje o świecie), **wychowawczą** (pokazuje wzorce postępowania), **ludyczną** (bawi) **oraz ekspresywną** (ujawnia przeżycia podmiotu mówiącego).

9. Która z postaci – trup czy zakochany – znajduje się, Twoim zdaniem, w gorszej sytuacji?

.....

.....

10. Jaki obraz miłości wyłania się z tekstu Jana Andrzeja Morsztyna? Czy warto się poddać takiemu uczuciu? Przedstaw swoje zdanie w wypowiedzi pisemnej.

.....

11. PODPISZ ŚRDODKI ARTYSTYCZNE:

* ANTYTEZY	*PUENTA *EPITETY *PRZENOŚNIA *PRZENOŚNIA
	„zabity strzałą miłości”
	„rozum łańcuchem powity”
	„Ja się nie mogę, stawszy się żywiołem/ wiecznych mych ogniów, rozsypać popiołem”
	„płomień skryty”, „okropna ciemność”, „piekielna śrežoga”
	„Ty …. Milczysz/mój język kwili”, „Tyś jak lód, a jam w piekielnej czeluści”

Jan Andrzej Morsztyn Niestatek

Oczy są ogień, czoło jest zwierciadłem,
Włos złotem, perłą ząb, płeć mlekiem zsiadłem,
Usta koralem, purpurą jagody,
Póki mi, panno, dotrzymujesz zgody.
Jak się zwadzimy — jagody są trądem,
Usta czeluścią, płeć blejwasem bladem,
Ząb szkapią kością, włosy pajęczyną,
Czoło maglownią, a oczy perzyną.

1. **Wyjaśnij tytuł wiersza: ……..……..**
2. **Kim jest podmiot liryczny? ……..……**
3. **NA PODSTAWIE WIERSZA PRZEDSTAW 2 WIZERUNKI KOBIETY**

	WIZERUNEK 1= ŻYJE W ZGODZIE	WIZERUNEK 2 = POKŁÓCONA Z NIM
OCZY		
CZOŁO		
WŁOSY		
ZĘBY		
CERA		
POLICZKI		

4. **Co jest przyczyną tak różnego postrzegania tej samej osoby?**

……

5. **Jaki rodzaj uczucia łączy podmiot liryczny i osobę, do której się zwraca? Miłość czy przelotny flirt? ……**
6. **Co zaskakuje w zakresie formy? Środki artystycznego obrazowania?**

……

7. **Co zaskakuje w zakresie tematyki ? (interpretacja)**

……..……

8. **UZUPEŁNIJ LUKI:**

LIVEWORKSHEETS

Pomysł kompozycyjny wiersza „NIESTATEK" Jana Andrzeja Morsztyna polega na zestawieniu cech urody _____ widzianych raz jako odzwierciedlenie _____, a raz jako przykład brzydoty. Tak gwałtowna zmiana postrzegania tej samej postaci kobiecej spowodowana jest krańcowo różnymi_____. Kiedy dziewczyna „dotrzymuje zgody" swojemu kochankowi, jawi mu się jako najpiękniejsza. Podmiot liryczny porównuje jej oczy do ognia, czoło do zwierciadła, _____ są dla niego złotem, zęby perłami, cera biała, a policzki purpurą Kiedy zaś _____ jest mu przeciwna, traci cały swój urok i wówczas jej policzki są pokryte trądem, usta to czeluść, cera ma barwę ołowiu, zęby przypominają pożółkłą _____, włosy pajęczynę, czoło deskę do maglowania, a oczy, które wcześniej jawiły się ogniem, teraz są popiołem. Dominującym środkiem artystycznym jest tutaj _____, poeta stosuje też kunsztowne porównanie i kontrast.

9. WYPISZ ŚRODKI ARTYSTYCZNE Z WIERSZA	
	„WŁOSY SĄ ZŁOTEM"
	„JAK SIĘ ZWADZIMY – JAGODY SĄ TRĄDEM"
	„OCZY SĄ OGIEŃ, CZOŁO JEST ZWIERCIADŁEM"
	„PURPURĄ JAGODY"
	„PÓKI MI, PANNO, DOTRZYMUJESZ ZGODY"

10. Zaznacz cytat, który – Twoim zdaniem – najlepiej oddaje problematykę utworu Jana Andrzeja Morsztyna. Uzasadnij swój wybór:

- ***Jedyny sposób, by oszpecić piękno, to ukazać jego szaleństwo*** **(J. CARROLL)**
- ***To prawda, że wszystko dąży do równowagi… ale nieprawda, że: dobro ze złem, piękno z brzydotą, woda z ogniem*** **(W. GRZESZCZYK)**
- ***Jeśli chcesz wiedzieć, co ma na myśli kobieta, nie słuchaj tego, co mówi – patrz na nią.*** **(O. WILDE)**
- ***Niema nic bardziej względnego niż piękno*** **(E.E. SCHMIDT)**

JAN ANDRZEJ MORSZTYN *O SWEJ PANNIE*

Biały jest polerowny alabastr z Karrary,
Białe mleko przysłane w sitowiu z koszary,
Biały łabęć i białym okrywa się piórem,
Biała perła nieczęstym zażywana sznurem,
Biały śnieg świeżo spadły, nogą nie deptany,
Biały kwiat lilijowy za świeża zerwany,
Ale bielsza mej panny płeć twarzy i szyje
Niż marmur, mleko, łabęć, perła, śnieg, lilije.

1. Jaki kolor wykorzystał poeta w wierszu?

……

2. Czego jest on symbolem?

……

3. Do czego porównał poeta swoją wybrankę?

……..

4. Omów i wypisz środki stylistyczne w wierszu:

ŚRODKI STYLISTYCZNE			
SŁUŻĄCE ODMALOWANIU SŁOWEM BARWY		BUDUJĄCE KOMPOZYCJĘ WIERSZA	
PORÓWNANIE		ANAFORA	
GRADACJA		SUMACJA	
SYMBOL		PUENTA	

LIVEWORKSHEETS